

Wijz. en aanv. wet van 22 April 1855, tot regeling en beperking der uitoefening recht van vereeniging en vergadering, enz.

42.

VOORLOOPIG VERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN
RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot wijziging
en aanvulling van de wet van 22 April 1855, *Staatsblad*
n°. 32, tot regeling en beperking der uitoefening van het
recht van vereeniging en vergadering, en van eenige
daarmede verband houdende artikelen van de Wetboeken
van Strafrecht en Strafvordering.

De overweging van dit wetsontwerp in de afdelingen heeft geleid tot de volgende opmerkingen.

§ 1. Verscheidene leden verklaarden voornemens te zijn, hunne stem aan dit wetsontwerp te onthouden. Deze leden erkenden, dat bij de behandeling er van in de Tweede Kamer vele bezwaren tegen hetgeen aanvankelijk was voorgesteld, zijn weggenomen. Zij waren evenwel van meening, dat niettemin nog vele bedenkingen tegen de ontworpen regeling zijn overgebleven, welke zwaarder bij hen wogen dan de, in de oorspronkelijke voordracht aangebrachte, verbeteringen.

Met name gold hunne critiek de artikelen III, IV, VIII en IX.

Zoo waren de hier aan het woord zijnde leden van oordeel, dat het, in artikel III opgenomen ontwerp-artikel 3, tweede lid, te vaag is geredigeerd en dat daardoor de strekking er van veel te wijd is. Immers, het gewaagt van deelnemen aan eene vereeniging door lidmaatschap „of op andere wijze” en van „uitstrekken” van werkzaamheid „tot het buitenland”. Deze omschrijvingen nu werden veel te ruim geacht. Elk oorbaar contact met den vreemde zou aldus kunnen leiden tot ontbinding van de vereeniging.

Ernstig bezwaar hadden deze leden ook tegen artikel IV, omdat hetgeen daarbij wordt voorgesteld, mogelijk maakt, dat het openbaar ministerie voor de behandeling van eene vordering, als bedoeld in ontwerp-artikel 4, eerste lid, eene rechtbank kiest, waarvan het eene beslissing in eene bepaalde, gewenscht geachte, richting verwacht. Zoo zou, naar deze leden duchtten, onder zekere omstandigheden eene wanverhouding kunnen ontstaan tusschen eene overtreding en de daarop gevolgde sanctie en zou eene onbeduidende overtreding kunnen leiden tot het verbieden van eene vereeniging.

De leden, hier aan het woord, hadden den indruk, dat de Minister te licht denkt over de consequenties van het verbod van eene staatkundige vereeniging. Met een eenvoudig verbod is men huns inziens niet van deze aangelegenheid af. Immers, zulk een verbod lokt zeer waarschijnlijk uit tot illegale propaganda, als waartegen het ontwerp geenerlei voorziening bevat.

Wat betreft artikel VIII, zoo vestigden deze leden er de aandacht op, dat dit, indien in werking getreden, de gelegenheid opent tot zeer ver gaande politieele inmenging, waaraan ernstige gevaren zijn verbonden. Deze leden achtten bedoeld artikel overbodig, omdat de politie reeds krachtens het Wetboek van Strafvordering over ruime bevoegdheden beschikt.

Bovendien kan huns inziens dit artikel gemakkelijk worden ontdoken door kwaadwilligen en is het uiterst belemmerend voor goedwilligen.

Vervolgens opperden deze leden bezwaar tegen hetgeen wordt voorgesteld in het, in artikel IX opgenomen ontwerp-artikel 23, waarbij aan vreemdelingen wordt verboden het woord te voeren in aldaar nader omschreven vergaderingen. Ook dit artikel gaat huns erachtens veel verder dan strikt noodig is ter bereiking van het met deze voordracht nagestreefde doel.

Resumeerende, sloten de leden, hier aan het woord, zich, wat betreft de ontwerp-artikelen 3, tweede lid, 19 en 23, aan bij de critiek, welke het lid der Tweede Kamer, de heer ALBARDA, er op had geoeffend (vgl. *Handelingen* — Tweede Kamer, zitting 1938—1939, blz. 1367, eerste kolom).

Tegenover de aangevoerde bezwaren pleegt, zoo spraken deze leden wijders, met name te worden gesteld het voordeel, dat toepassing van de ontworpen bepalingen ons land zou beschermen tegen niet gewenschte buitenlandsche invloeden. Zulk resultaat nu zou, dus erkenden zij, inderdaad toejuiching verdienen. Zij trokken echter in twijfel, of dat doel, aan de hand van de voorgestelde wetsartikelen, werkelijk zal worden bereikt. In dit opzicht zal men huns inziens zijne verwachtingen niet te hoog moeten spannen, aangezien het, gelijk reeds ten aanzien van een speciaal artikel werd opgemerkt, niet moeilijk zal vallen de ontworpen regelen te ontduiken.

Andere leden verklaarden, zich evenmin met dit wetsontwerp te kunnen vereenigen. Deze leden erkenden, dat de huidige toestand, wat betreft de uitoefening van het recht van vereeniging en vergadering, nadere wettelijke regeling behoeft. De wijze echter, waarop de Minister daarin wenscht te voorzien, vermocht hunne goedkeuring niet weg te dragen.

Zoo hadden ook deze leden bezwaar tegen het in artikel III opgenomen ontwerp-artikel 3, tweede lid, betreffende de uitsluiting eenerzijds van vreemdelingen van elke deelneming aan staatkundige vereenigingen en anderzijds van de uitbreiding der werkzaamheden van zoodanige vereenigingen tot het buitenland. Zij zouden niet kunnen billijken, indien — hetgeen niet onmogelijk is — op grond van zulk een voorschrift zelfs de aanwezigheid van vreemdelingen in eene vergadering van eene Nederlandsche staatkundige vereeniging ongeoorloofd zou zijn. Naar hun gevoelen zou het bestaan van eene staatkundige vereeniging bij aanraking met vreemdelingen en met geestverwante organisaties in den vreemde niet aldus aan onzekerheid mogen worden blootgesteld.

Ook deelden zij de bedenkingen, ingebracht tegen artikel IV. Wordt dit tot wet verheven, dan zou, zoo spraken zij, indien eene vereeniging werkt met plaatselijke afdelingen, die over het geheele land zijn verspreid, eene actie tot het verboden verklaren van die vereeniging kunnen worden ingesteld bij nageoeg iedere rechtbank in Nederland. Zoo kan het geval zich voordoen, dat eene bepaalde organisatie, waartegen men bezwaren heeft in het Noorden des lands, bij voorbeeld te Groningen, doch die veel bijval vindt in het Zuiden, voor verbodenverklaring wordt voorgedragen bij de rechtbank te Groningen. Volgt aldaar een verbod, dan zal men in het Zuiden ten zeerste worden gedupeerd. Ook het omgekeerde zou zich uiteraard kunnen voordoen. Naar het oordeel nu van de hier aan het woord zijnde leden, ware het beter geweest, dat bevoegd was verklaard die rechtbank, binnen welker rechtsgebied de vereeniging is gevestigd of haren hoofdzetel heeft.

Al evenmin konden ook deze leden zich vereenigen met het in artikel VIII opgenomen ontwerp-artikel 19. Dat de politie, behalve tot alle openbare vergaderingen, ook vrijen toegang zou krijgen tot niet openbare vergaderingen van meer dan tien personen, uitsluitend of mede door vreemdelingen bijgewoond, ging hun te ver. Op grond van zoodanig voorschrift zou zich, dus verklaarden zij, ten onzent de praktijk kunnen vestigen, welke in zoo menig autoritair geregeerd land voorkomt, dat namelijk de politie dergelijke bijeenkomsten geregeld gaat bijwonen en dat, steunende op bedoeld wetsartikel, hier te lande een der gebrui-

Wijz. en aanv. wet van 22 April 1855, tot regeling en beperking der uitoefening recht van vereeniging en vergadering, enz.

ken van den politiestaat wordt ingevoerd. Vergaderingen, waaraan vreemdelingen deelnemen, komen, dus spraken de hier aan het woord zijnde leden, in onze handelssteden dagelijks voor. Men denke aan bestuursbijeenkomsten van internationaal werkende lichamen en aan conferenties over allerlei financieele, industriele, scheepvaart- en andere aangelegenheden. Deze leden achtten het met de hier geldende, zeer zeker ongevaarlijke, opvattingen niet vereenigbaar, dat de politie dergelijke samensprekingen zou kunnen bijwonen. Niet minder bedenkelijk ware huns inziens, zoo aldus op het particuliere karakter van familiebijeenkomsten, waarin buitenlandsche bloedverwanten aanwezig zouden zijn, inbreuk zou kunnen worden gemaakt. Weliswaar is het optreden van de politie van het belang der openbare orde afhankelijk gesteld, doch de beoordeeling van dit criterium ligt aanvankelijk bij de politie zelve, zoodat, naar de meening van de hier aan het woord zijnde leden, geen volledige waarborg tegen misgrepen moet worden geacht te zijn gegeven.

Voorts oefenden deze leden eveneens critiek op het in artikel IX opgenomen ontwerp-artikel 23, waarbij aan vreemdelingen wordt verboden het woord te voeren in elke vergadering of bijeenkomst, zelfs niet openbare, waarin uitsluitend of mede de Nederlandsche staatkunde in algemeenen zin wordt behandeld. Ook deze bepaling overschrijdt huns erachtens de grenzen der redelijkheid.

Weder andere leden sloten zich in het algemeen bij deze critiek aan.

Enkelen hunner wezen er op, hoe gemakkelijk het in artikel III opgenomen ontwerp-artikel 3, tweede en derde lid, kan worden ontdoken met behulp van stroomannen.

Verscheidene andere leden betreurden, dat wijzigingen als de voorgestelde noodig zijn geworden, doch waren met den Minister overtuigd van de noodzakelijkheid van verscherping van de bestaande bepalingen in de wet van 1855 tegen ongewenschte invloeden uit den vreemde. Indien dit ontwerp tot wet wordt verheven, zal, zoo erkenden deze leden, de vrijheid van vereeniging en vergadering ongetwijfeld meer zijn beperkt dan thans het geval is. Huns inziens zal men echter die beperking, welke intusschen, naar zij meenden, niet verder behoort te gaan dan voor het doel, dat de Regeering zich stelt, wordt vereischt, moeten aanvaarden, nu deze haar noodzakelijk oordeelt, om hare taak op richtige wijze te kunnen vervullen.

Met voldoening constateerden de hier aan het woord zijnde leden, dat de bemoeiing der Overheid bij toepassing van de ontworpen bepalingen slechts een repressief karakter zal dragen evenals tot nog toe, en dat alzoo niet een stelsel van preventief toezicht staat te worden ingevoerd.

Voorts juichten deze leden toe, dat de beslissing omtrent het verbieden van eene vereeniging e. d. aan den rechter zal worden voorbehouden, uitsluitend op vordering van het openbaar ministerie, en niet in handen van de administratie zal worden gelegd. Eveneens vond instemming, dat de voorgeschreven procedure, die tot in drie instanties kan worden gevoerd — waardoor de keuze van eene bepaalde rechtbank elke betekenis verliest, indien zij al geacht zou kunnen worden die te hebben —, waarborgt, dat niet eene te strenge beslissing zal worden genomen; alsook, dat in ontwerp-artikel 3 (aanhef) eene scherper omschrijving is opgenomen, waardoor eene vereeniging niet slechts strijdig met de openbare orde moet worden geoordeeld, zoo zij het in bedoeld artikel met zoovele woorden gestelde ten doel heeft, doch ook zoo hare feitelijke werkzaamheid daarop is gericht.

De leden, hier aan het woord, verklaarden zich ook zeer wel te kunnen vereenigen met het voorstel, dat voortaan geene vreemdelingen lid zouden kunnen zijn van eene Nederlandsche staatkundige vereeniging, noch daarin eenigen invloed zouden kunnen oefenen. Alle de zoodanige bepalingen achtten zij alleszins juist en door de huidige tijdsomstandigheden gewettigd.

Op denzelfden grond billikten zij de verre gaande bevoegdheid, in artikel VIII aan de politie toegekend, waardoor deze zich zelfs den toegang tot niet openbare vergaderingen zal zien

veroorloofd. Voor dezulken die, dus betoogden deze leden, booze bedoelingen koesteren, beteekent de voorgestelde regeling eene nuttige waarschuwing, van de goedwilligen vraagt zij op het stuk van uitoefening van de vrijheidsrechten een offer, dat weliswaar eenig ongemak kan veroorzaken, doch met het oog op 's Lands belang mag worden gevorderd. Wijders wezen zij naar aanleiding hiervan tevens er op, dat de politie nog onder hooger toezicht staat, zoodat te meer kan worden verwacht, dat zij te dezen bezadigd zal optreden.

De leden, hier aan het woord, spraken voor het overige ook het vertrouwen uit, dat de nieuwe bepalingen met beleid en niet met te groote gestrengheid zouden worden toegepast.

Enkele leden verklaarden, dit vertrouwen niet te deelen, aangezien, naar hun gevoelen, als het er op aankomt, de bepalingen der wet en niet de bedoelingen van den betrokken Minister beslissend zijn.

Ettelijke leden betoogden, dat de vrijheidsbeperkingen, bij deze voordracht in overweging gegeven, niet moeten worden overschat. Zelfs zou huns inziens de vraag kunnen worden gesteld, of het voorgestelde wel voldoende zal blijken om het gevaar, aan ongewenschte inmenging van vreemde invloeden verbonden, te keeren.

In elk geval wenschten zij te constateeren, dat het ontwerp gedurende het gemeen overleg tusschen de Regeering en de Tweede Kamer op enkele punten is verzwakt. Zoo stelde de Regeering aanvankelijk voor, in ontwerp-artikel 3 op te nemen, dat strijdig met de openbare orde ook zou worden geacht de vereeniging, welke feitelijke werkzaamheid „teweegbrengt” wat volgens dat artikel met die orde strijdt. In plaats nu van het woord „teweegbrengt” leest men thans in bedoeld artikel de woorden „is gericht op”, waardoor de strekking van de bepaling is ingekrompen.

Voorts zullen verschillende bepalingen slechts tot 1944 kracht van wet verkrijgen.

Wijders scheen dezen leden het aantal tien in artikel VIII willekeurig gekozen. Zeer wel achtten zij denkbaar, dat er voor de politie goede gronden kunnen bestaan om ook eens pools-hoogte te gaan nemen in eene niet openbare vergadering van minder dan tien personen, allen of ten deele vreemdelingen. Zij verklaarden, niet te kunnen inzien, welk overwegend bezwaar er tegen kon worden aangevoerd, dat de politie mede tot zulke bijeenkomsten toegang zou hebben, vooral wanneer de waarborgen tegen vexatoir optreden in aanmerking worden genomen, saamgevat in den eisch, gesteld in ontwerp-artikel 19, sub 2°., dat het belang van de openbare orde het optreden bepaaldelijk moet vorderen.

Het hiervoren geopperde bezwaar, dat de voorgestelde bepalingen gemakkelijk zouden kunnen worden ontdoken, hetwelk mede grond zou opleveren om tegen dit wetsontwerp te stemmen, deelden de hier aan het woord zijnde leden niet. Zij waren van meening, dat de mogelijkheid van ontduiking bij schier elke wettelijke regeling bestaat, doch dat om die reden niet van zulk eene regeling mag worden afgezien.

Eenige leden verklaarden volkomen in te stemmen met het voorstel, te verbieden, dat vreemdelingen deelnemen aan Nederlandsche staatkundige vereenigingen. Eveneens juichten zij toe, dat onder die deelneming zou worden begrepen het verlenen van financieelen steun door vreemdelingen. De leden, hier aan het woord, achtten het zeer verheugend, dat thans ook eene op democratischen grondslag rustende Regeering steunverleening door vreemdelingen aan Nederlandsche politieke actie als ongepast blijkt te beschouwen. Van democratische zijde toch vernam men bij voorbeeld, zoo spraken zij, tot dusverre nog nooit eene duidelijke afkeuring van den, door vreemdelingen aan de sociaal-democratie hier te lande verstrekten, financieelen steun, waaromtrent mededeelingen worden gedaan in de gedenkschriften van wijlen Mr. P. J. TROELSTRA en waarbij de leden, hier aan het woord, ook het oog hadden op den bekenden steun, indertijd door wijlen BARMAT verleend.

Wijz. en aanv. wet van 22 April 1855, tot regeling en beperking der uitoefening recht van vereeniging en vergadering, enz.

Deze leden spraken evenwel hunne bevreemding uit over het in overweging gegeven verbod aan Nederlandsche staatkundige vereenigingen, hare werkzaamheden uit te strekken tot de Nederlanders in den vreemde. In de Tweede Kamer heeft de Minister, dus betoogden zij, als voorbeeld van zoodanige verboden actie, gewezen op eene Nederlandsche staatkundige beweging, die aan hare leden in het buitenland een geheel in de Nederlandsche taal gesteld vereenigingsblad doet toekomen. Huns inziens had men van de Regeering mogen verwachten, dat zij veeleer prijs er op zou stellen, dat van ons land uit aldus de band met het vaderland en met de Nederlandsche taal levend werd gehouden. Van een juist nationaal besef getuigt dan ook huns erachtens 's Ministers opvatting niet. Naar aanleiding hiervan werd dezerzijds de vraag gesteld, of wellicht zoodanige actie moet worden getroffen, omdat alleen de Nationaal-Socialistische Beweging eene nationale activiteit in dien zin ontplooit.

De leden, hier aan het woord, waren voor het overige van meening, dat het geheele wetsontwerp den indruk maakt van te zijn gericht tegen de N.S.B. Immers, de onderscheidene bepalingen zijn zóó vaag geredigeerd, dat steeds een voorwendsel zal zijn te vinden om eene politieke organisatie, welke men wenscht te treffen, eenen slag toe te brengen. Tot dusverre nu is, zoo spraken zij, nog niet gebleken, dat dergelijke wapens worden gesmeed om te worden aangewend tegen de Roomsche-Katholieke Staatspartij, den Vrijzinnig-Democratischen Bond, de Anti-Revolutionaire Partij, de Liberale Staatspartij, de Christelijk-Historische Unie of de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij; wèl echter tegen de N.S.B., waartegen ook het — naar de meening van de hier aan het woord zijnde leden ongrondwettelijke — ambtenarenverbod met voorkeur wordt gehandhaafd. De bepaling, volgens welke eene partij kan worden verboden, indien een immigrant eene propagandaplaat van die partij voor zijn raam hangt of eene vergadering van die partij bijwoont, zal dan ook wel niet worden toegepast op eene dier democratische partijen. Zóó vaag is, zoo spraken de hier aan het woord zijnde leden, de omschrijving van de verbodsbepalingen, dat de Minister in zijne Memorie van Antwoord op het, door de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer over dit wetsontwerp uitgebrachte, Voorloopig Verslag op blz. 8 verklaarde, dat eene Nederlandsche staatkundige vereeniging leden noch donateurs in het buitenland zal mogen tellen en den 9den Februari i.l. (vgl. *Handelingen-Tweede Kamer*, zitting 1938—1939, blz. 1329) even stellig te kennen gaf, dat dit wèl zou zijn geoorloofd. Wetsvoorstellen, die dergelijke tegenstrijdige interpretaties toelaten, kunnen huns inziens geen vertrouwen wekken, noch een bewind, dat zoodanige interpretaties geeft of eene volksvertegenwoordiging, die een aldus toegelicht wetsontwerp aanvaardt.

Derhalve zouden de leden, hier aan het woord, hunne stem aan dit wetsontwerp, dat naar hun gevoelen tot zeer willekeurige toepassing aanleiding kan geven, moeten onthouden.

Vele andere leden waren daarentegen van oordeel, dat de strekking van het wetsontwerp voornamelijk is bescherming van ons nationaal vereenigingsleven door wering van vreemde invloeden. Het richt zich niet tegen eene enkele staatkundige partij, doch tegen iedere groep, die de bepalingen, er in voorgesteld, zou overtreden. Deze leden verwierpen ook de stelling, dat de Regeering de ontworpen voorschriften zou kunnen misbruiken om daarmee eene bepaalde partij te treffen, daar immers niet zij, doch de onpartijdige rechterlijke macht, ze zal hebben toe te passen. Zoo de N.S.B. die toepassing voor haar zelve ducht, dan bestaat alleen dan daartoe reden, wanneer zij in strijd met die voorschriften mocht handelen.

Voorts verklaarden de hier aan het woord zijnde leden, zich niet te kunnen vereenigen met de opvatting, dat eene interpretatie, door eenen Minister in den loop van eene parlementaire discussie in strijd met eene vroegere verklaring dienaangaande zijnerzijds geuit, gevaar zou opleveren voor willekeurige toepassing van eene verbodsbepaling, vermits de uitleg van wetsartikelen meer afhangt van den tekst daarvan — aan de duide-

lijkheid van denwelke huns inziens in casu niet valt te twijfelen — dan van de wijze, waarop de Minister ze voor een ondersteld geval interpreteert.

Met betrekking tot hetgeen werd opgemerkt over aan de S.D.A.P. door vreemdelingen verstrekte steun werd betoogd, dat dergelijke steun indertijd vrij normaal was, weshalve wijlen Mr. P. J. TROELSTRA daarvan dan ook geen geheim heeft gemaakt. Deze zaak moet, dus sprak men, worden beoordeeld in het licht van den toen bestaanden toestand en niet in dat van den huidigen, die geheel daarvan afwijkt.

Dat het, indien dit ontwerp tot wet wordt verheven, aan eene Nederlandsche staatkundige vereeniging zal zijn verboden, hare werkzaamheden tot het buitenland uit te strekken, bij voorbeeld door verspreiding van een blaadje onder hare leden in den vreemde, werd van verschillende zijden toegejuicht. Indien zulk eene verspreiding in een ander land ongaarne wordt gezien, zou zij, dus werd betoogd, internationale moeilijkheden kunnen veroorzaken, hetgeen moet worden vermeden. Nederlandsche staatkundige vereenigingen behooren hare werkzaamheden tot het binnenland te beperken.

Naar aanleiding hiervan werd voorts aangedrongen op spoedige regeling van de staatkundige werkzaamheid van vreemdelingen onderling hier te lande, voor zooverre deze niet de politiek van Nederland, doch die van hun eigen land raakt.

§ 2. Sommige leden verklaarden, tegen de ontworpen regeling in een bepaald opzicht bezwaar te hebben. Zij stelden daarbij voorop, dat zij zich, wat het beginsel betreft, met die regeling zeer goed konden vereenigen, en wel wegens de buitengewone omstandigheden, waaronder wij thans leven en die het noodzakelijk maken — gelijk het wetsontwerp beoogt —, aan buitenlandsche krachten te beletten, alhans te bemoeilijken, onze staatsinstellingen te ondernemen. Nochtans betreurden zij, dat de voorgestelde regeling, indien in werking getreden, voor een goed deel ook van toepassing zal zijn op de stichtingen. Zij keurden geenszins af, dat in het algemeen bepalingen, als in deze voordracht opgenomen met betrekking tot de vereenigingen van natuurlijke personen, ook zouden gelden voor de stichtingen; geschiedde zulks niet, dan zouden immers tal van vereenigingen die nuttige voorschriften zeer gemakkelijk illusoir kunnen maken door zich in stichtingen om te zetten. Hun bezwaar was, dat de bepalingen, stichtingen betreffende, als leges fugitivae hier staan te worden opgenomen in eene wet tot regeling en beperking van de uitoefening van het recht van vereeniging en vergadering. Zoowel intitulé als inhoud daarvan duiden toch er op, dat in die wet slechts sprake is van vereenigingen van natuurlijke personen. Dit laatste blijkt huns inziens bovendien uit den inhoud van artikel 9 der Grondwet, waarin de voorgenoemde wet haren oorsprong vindt.

De bepalingen dan, ingevolge dewelke de stichtingen voor een deel onder de evengenoemde wet staan te vallen, zijn, dus betoogden de hier aan het woord zijnde leden, die van de artikelen VI en X van dit wetsontwerp. Voor de stichtingen hadden die volgens hen moeten zijn voorgesteld in het ontwerp van wet tot wettelijke regeling in zake stichtingen, dat thans bij de Tweede Kamer aanhangig is (*Gedrukte Stukken*, zitting 1938—1939, 31). Dat ze in het onderhavige wetsontwerp niet op hare plaats zijn, blijkt naar het oordeel van deze leden ook nog hieruit, dat het „deelnemen” aan eene stichting, gelijk dit ontwerp ten opzichte van bepaalde vereenigingen beoogt te verbieden, kwalijk mogelijk is. Immers, zooals in artikel 1 van wetsontwerp n°. 31 te recht wordt verklaard, is de stichting eene bij eenzijdige handeling in het leven geroepen, afzonderlijk beheerde instelling, welke de bestemming heeft, met behulp van een daartoe door den insteller afgezonderd vermogen een, niet op winst gericht, door hem vastgesteld doel te verwezenlijken. Alzoo zal eene stichting aanwezig zijn, zoodra zij is tot stand gekomen op de wijze, als bij bedoeld artikel wordt voorgeschreven, en is daarmee de deelneming eraan op dat oogenblik reeds ge-

Wijz. en aanv. wet van 22 April 1855, tot regeling en beperking der uitoefening recht van vereeniging en vergadering, enz.

schied. Eene deelneming daarna kan derhalve niet meer plaats hebben; denkbaar zou slechts zijn deelneming aan niet-oorbare daden, door het stichtingsbestuur nadien begaan, hetgeen geheel iets anders is.

Voor de leden, hier aan het woord, was de onnauwkeurigheid der redactie van de bij dit wetsontwerp, wat betreft de stichtingen, voorgestelde bepalingen — welk gebrek de Minister bij de beraadslaging in de Tweede Kamer ten deele heeft beaamd (vgl. *Handelingen*, zitting 1938—1939, blz. 1326) — geene reden om hunne stem aan deze voordracht te onthouden. Wel spraken zij de hoop uit, dat de Minister bereid zou zijn om hetgeen in het onderhavige ontwerp ten aanzien van de stichtingen wordt voorgesteld, in te lasseten in wetsontwerp n°. 31 en te zijner tijd de indiening te bevorderen van een voorstel tot schrapping van de daarmede overeenkomstige bepalingen uit de alsdan vermoedelijk reeds gewijzigde Wet tot regeling en beperking der uitoefening van het recht van vereeniging en vergadering. Een en ander achtten zij zeer wel mogelijk, aangezien evengoemd wetsontwerp nog bij de Tweede Kamer aanhangig is.

Enkele leden keurden af, dat, indien dit ontwerp tot wet wordt verheven, ingevolge het in artikel VI opgenomen ontwerp-artikel 14, paragraaf 3 der wet niet van toepassing zal zijn op de coöperatieve vereenigingen. Zij sloten zich aan bij hetgeen te dezen opzichte het lid der Tweede Kamer, de heer TRUIJEN, had betoogd (vgl. *Handelingen*, zitting 1938—1939, blz. 1350 e.v.).

Vele andere leden verklaarden te dien aanzien het standpunt van den Minister te deelen (vgl. *Handelingen* t.a.p., blz. 1352—1353).

Weder andere leden zouden gaarne vernemen, of tot de vereenigingen die, indien de ontworpen bepalingen in werking treden, als verboden vereenigingen zullen zijn te beschouwen, ook zou moeten worden gerekend het Algemeen Nederlandsch Verbond. Het bescheid, dienaangaande gegeven in de Memorie van Antwoord betreffende dit wetsontwerp aan de Tweede Kamer, had hen niet bevredigd. Derhalve verzochten zij den Minister, hen te dezen opzichte nauwkeurig te willen inlichten, daar zij het gewenscht achtten, dat over de geoorloofdheid van voorgenoemd verbond geenerlei twijfel zou behoeven te rijzen.

Gevraagd werd, of de in de bedoelde Memorie op blz. 7, tweede alinea, vermelde vereenigingen inderdaad niet zullen behoeven tot degene, die zullen moeten worden verboden.

Aldus vastgesteld den 31sten Maart 1939.

DE JONG.

VAN ASCH VAN WIJCK.

JANSSEN DE LIMPENS.

BRIET.

VAN SASSE VAN YSSELT.